

Omgangsprotocol

Inleiding

De Fontein is een fijne plek voor iedereen.

- ...een plek waar iedereen welkom is;
- ...een plek waar vanuit respect en vertrouwen open gecommuniceerd wordt;
- ...een plek waar je jezelf kan zijn;
- ...een plek waar we vriendelijk voor elkaar zijn;
- ...een plek waar geluisterd wordt naar leerlingen, ouders en leerkrachten;
- ...een plek waar samengewerkt wordt door leerlingen, ouders en leerkrachten;
- ...een plek waar duidelijke regels zijn waar iedereen zich aan houdt;
- ...een plek waar aandacht is voor iedereen;
- ...een plek waar gekeken wordt naar kansen en mogelijkheden;
- ...een plek waar iedereen gelijk behandeld wordt;
- ...een plek waar rust heerst;
- ...een plek waar iedereen bij iemand terecht kan als het even niet lekker gaat;
- ...een plek waar we elkaar helpen;
- ...een plek waar we plezier kunnen maken.

Wij vinden het belangrijk dat iedereen zich bij ons op school prettig en veilig voelt en weet waar hij aan toe is. Om dit te bereiken maken we duidelijke afspraken en leven we die na.

Op school hanteren we de regels van de Kanjertraining:

- We vertrouwen elkaar
- We helpen elkaar
- We werken samen
- We hebben plezier
- We doen mee

In gesprekken met leerlingen grijpen we steeds terug op deze Kanjerregels. Ook voor ons eigen handelen zijn ze uitgangspunt. We verwachten van ouders en leerlingen dat ze de Kanjerregels kennen en toepassen bij ons op school.

Wat verwachten we van elkaar

Van leerkrachten wordt verwacht dat zij.....

- de school- en klassenregels kennen en deze naleven.
- de school- en klassenregels regelmatig in de klas bespreken en waar nodig inoefenen.
- positief kritisch staan tegenover hun eigen functioneren en het functioneren van collega's.
- ouders in een vroeg stadium op de hoogte stellen van mogelijke problemen.
- respect tonen voor iedereen die betrokken is bij De Fontein.
- open staan voor feedback.
- argumenten van ouders en zijn of haar eigen argumenten samen bespreken om zodoende tot een oplossing te komen.
- handelen volgens de normen van goed fatsoen en redelijkheid.
- op geen enkele wijze discriminatie toepassen of dat tolereren van anderen.
- zorgen voor een goed klassenklimaat.
- in ieder nieuw schooljaar werken aan groepsvorming.

- ruimte geven tot het uiten van gevoelens.
- meer de nadruk leggen op dingen die goed gaan dan op dingen die verkeerd gaan (gedrag en leerprestaties) en deze ook benoemen.
- aandacht hebben voor elk kind.
- voorspelbaarheid in hun leerkrachtgedrag laten zien.

Van ouders wordt verwacht dat zij.....

- zich op de hoogte stellen van de schoolregels en zich aan deze regels houden.
- de uitgangspunten en de werkwijze van de school onderschrijven.
- leerkrachten in een vroeg stadium op de hoogte stellen van mogelijke problemen.
- volgens afspraak een gesprek over hun kind aanvragen.
- respect tonen voor iedereen die betrokken is bij De Fontein.
- handelen volgens de normen van goed fatsoen en redelijkheid.
- open staan voor feedback.
- op geen enkele wijze discriminatie toepassen of dat tolereren van anderen.
- argumenten van leerkracht(en) zijn of haar eigen argumenten samen bespreken om zodoende tot een oplossing te komen.
- pesterijen of andere vormen van ongewenst gedrag direct melden bij de groepsleerkracht.
- zich houden aan de leerplichtwet.
- de door school verstrekte informatie lezen en belangstelling tonen voor de ontwikkeling en vorderingen van hun kind(eren).
- in geval van vragen of ontevredenheid naar de betreffende leerkracht gaan en het melden op de plek waar het thuis hoort.

Van leerlingen wordt verwacht dat zij.....

- de schoolregels kennen en deze naleven met betrekking tot alle personen die bij De Fontein betrokken zijn.
- respect tonen voor iedereen die betrokken is bij De Fontein.
- geen discriminerende opmerkingen plaatsen en/of grof taalgebruik hanteren.
- meningsverschillen met leerkrachten, ondersteunend personeel, ouders en medeleerlingen op een correcte manier oplossen, zoals de Kanjertraining hen leert.
- open staan om het standpunt van de ander te willen begrijpen.

In dit omgangsprotocol beschrijven we op welke manier leerkrachten, leerlingen en ouders op onze school samen een prettig en veilig schoolklimaat realiseren. We lichten toe op welke manier leerkrachten preventief werken aan het voorkomen van ongewenst gedrag en zetten helder uiteen welke middelen we inzetten wanneer onverhoopt toch sprake blijkt van ongewenst of grensoverschrijdend gedrag.

Preventiepiramide

Het omgangsprotocol beschrijft een integrale aanpak van alle maatregelen die op schoolniveau genomen en uitgevoerd worden. De preventiepiramide van DeKlerck (2010) dient als instrument om de situatie op De Fontein te beschrijven. De preventiepiramide beschrijft een vijftal niveaus, waarop activiteiten worden ontplooid om te werken aan een prettige en veilige school.

Op De Fontein wordt in alle groepen en geledingen preventief gewerkt op niveau 1 en 2. De activiteiten die op dit niveau ontplooid worden gelden voor iedereen en zijn vooral gericht op het welbevinden en welzijn.

Naast deze algemene preventieve maatregelen wordt op De Fontein ook gewerkt aan preventie op niveau 3 en 4. Deze specifiekere en probleemgerichte preventie is gericht op diegene die zich, om welke reden dan ook, niet kunnen conformeren aan de fundamentele aanpak, zoals uitgevoerd op niveau 1 en 2.

Preventieniveau 1: Bevorderen van het leefklimaat

Ieder schooljaar wordt er in de groepen actief gewerkt aan de verschillende fasen van groepsvorming, zoals dit door van Overveld (2012) beschreven wordt. In de fasen van forming en norming is er ruimschoots aandacht voor het elkaar (beter) leren kennen en het hebben van aandacht voor elkaar. Middels aandacht voor persoonlijk contact met leerlingen en ouders en de kennismakingsgesprekken aan het begin van het schooljaar wordt de basis gelegd voor een positief werk- en leerklimaat.

Aan de hand van de Kanjerregels worden in samenspraak met de leerlingen de klassenregels geformuleerd, waarin het gewenste gedrag beschreven wordt. Deze regels en gedragsverwachtingen zijn duidelijk zichtbaar in de klassen.

In alle groepen wordt gewerkt met de Kanjertraining. Op basis van de Kanjerregels leert de Kanjertraining leerlingen respectvol om te gaan met zichzelf, elkaar en de school. Leerlingen zijn te vertrouwen, vriendelijk, behulpzaam en op een leuke manier grappig of stoer. Als leerlingen zich angstig of onzeker voelen, gedragen zij zich soms anders. Ze stellen zich dan te meegaand op, lachen een ander uit, of doen

vervelend stoer. De gedragingen van de leerlingen worden gekoppeld aan 4 gekleurde petten. Deze petten staan symbool voor de manier waarop leerlingen omgaan met een probleemsituatie of stressvolle situatie.

Met de Kanjertraining leren we leerlingen hoe je daarmee om kunt gaan. Ook leren we dat het belangrijk is betrouwbaar te zijn, samen te kunnen werken en zelfvertrouwen te hebben. Zo creëren we met elkaar een veilig schoolklimaat. De lessen van de Kanjertraining gaan uit van een positieve levensvisie en zijn toekomst- en oplossingsgericht voor zowel leerlingen, ouders en leerkrachten. De verhalen en oefeningen waarmee in de klassen wordt gewerkt, sluiten aan bij de belevingswereld van de leerlingen. Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, omgaan met verschillen, rollen in een groep en aanpak van ruzies komen regelmatig in de lessen van de Kanjertraining aan de orde. Leerlingen leren ook nadenken over zichzelf, hun eigen kwaliteiten, gevoelens en emoties.

Tijdens de lessen wordt gebruik gemaakt van verschillende (samen)werkvormen, zoals kringgesprekken, het voorlezen of vertellen van verhalen, het doen van rollenspelen en het uitvoeren van oefeningen die de groepsvorming bevorderen. Hierdoor leren leerlingen welk gedrag gewenst en effectief is, en welk gedrag onprettig en ongewenst is. Leerlingen leren ook dat het eigen gedrag een keuze is. Je bepaalt zelf welke 'pet' je op zet en hoe je daarmee invloed uitoefent op de eigen omgeving. Op deze manier leren we van en met elkaar hoe we op een prettige manier met elkaar kunnen omgaan.

Leerkrachten en medewerkers van de school hebben een voorbeeldfunctie. Door het duidelijk en consequent voor- en naleven van de Kanjerregels en de hieruit voortvloeiende klassenregels zal er een prettig werk- en leerklimaat ontstaan met een open sfeer waarin ruimte is voor plezier, samenwerking en ontwikkeling. Tot slot is op dit eerste preventieniveau de ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie van groot belang. Middels oudergesprekken, informatieavonden, ondersteuning bij activiteiten, de Ouderraad, de Medezeggenschapsraad en het persoonlijke contact met leerkrachten en ondersteuners wordt deze betrokkenheid en participatie op De Fontein vormgegeven.

Preventieniveau 2: Algemene preventie

Ook op preventieniveau 2 wordt ingezet op het werken aan groepsvorming, zoals beschreven door van Overveld (2012). In de fase van performing, waarin de regels en verwachtingen duidelijk zijn en de leerlingen in staat zijn om op een prettige, respectvolle en constructieve manier met elkaar samen te werken en te spelen is er aandacht voor groepsvormende en samenwerkende activiteiten zoals: teambouwers, klassenbouwers, coöperatief leren en Kanjeroefeningen. Om de Kanjer- en klassenregels voor iedereen duidelijk te laten zijn, wordt er gedurende meerdere momenten in het schooljaar expliciet aandacht besteed aan deze regels. Zo hangen er posters op de risicoplekken waarop gewenst gedrag is te zien. Door dit gewenste gedrag expliciet met de leerlingen in te oefenen en middels een beloningsperiode extra onder de aandacht te brengen stimuleren we een veilig en prettig schoolklimaat.

In de groepen is aandacht voor gewenst gedrag. Het inzetten van beloningssystemen voor gewenst gedrag, zoals bijvoorbeeld de Class Dojo, stimuleert het gewenste gedrag en dooft het ongewenste gedrag uit. Daar waar het, om welke reden dan ook, nog niet lukt zich te houden aan het gewenste gedrag worden de incidenten aangepakt middels de time-out methodiek en besproken worden op de manier die de Kanjertraining leerkrachten en leerlingen aanleert.

Tot slot worden in de groepen regelmatig kindgesprekken gevoerd die tot doel hebben de interactie tussen de leerlingen en de leerkrachten te versterken. Het versterken van de band met alle leerlingen draagt bij aan de toename van gewenst gedrag.

Preventieniveau 2: Time-out op school

Wanneer een leerling zich niet aan de groepsafspraken houdt of de instructie van de leerkracht opvolgt, hanteert de leerkracht de time-outmethodiek. We werken in alle groepen op dezelfde wijze, passend bij het leerjaar, met een time-out.

Uitgangspunt in het time-outprotocol is dat de leerkracht verantwoordelijk is. De leerling blijft in principe in de klas. Als het de leerling niet lukt om op de time-out plek tot rust te komen kan hij naar de time-out plek buiten de klas. Als ook de time-out plek buiten de klas niet toereikend blijkt kan gebruik worden gemaakt van de time-out plek bij de achterwacht.

De time-out plek

De time-out plek is een middel om preventief en wanneer nodig curatief te handelen zodra de leerkracht of de leerling merkt dat er sprake is van overprikkeling of ongewenst gedrag. De time-out plek kan dan de mogelijkheid bieden even tot rust te komen.

Er bestaan verschillende time-out plekken:

- Time-out plek in de klas
- Time-out plek buiten de klas
- Time-out plek bij de achterwacht

De time-out plek buiten de klas is vooral curatief in te zetten, maar kan ook preventief gebruikt worden. Iedere klas heeft een vaste time-out plek buiten de klas. Dit is een rustige plek waar er mogelijkheid voor de leerling is om te zitten. De time-out plek buiten de klas wordt gebruikt:

- wanneer de leerkracht na maximaal 2 keer wijzen op het ongewenste gedrag, geen positieve verandering ziet;
- wanneer de leerkracht merkt dat de fysieke of sociale veiligheid in het geding komt;
- wanneer de leerling zelf aangeeft een time-out nodig te hebben

De time-out plek bij de achterwacht is uitsluitend curatief in te zetten. Bij aanvang van de dag moet duidelijk zijn wie de achterwacht is. Dit kan zijn de directie, de kwaliteitsondersteuners of de begaafdheidsspecialisten. De time-out plek bij de achterwacht wordt gebruikt:

- wanneer de leerkracht ziet/hoort dat de time-out buiten de klas niet het gewenste effect heeft gehad;
- wanneer de leerkracht merkt dat de fysieke of sociale veiligheid van de leerling met een time-out buiten de groep niet gewaarborgd kan worden;
- wanneer de situatie of activiteit buiten de klas zich niet leent voor een time-out buiten de klas.
- wanneer er herhaaldelijk sprake is van een time-out buiten de klas.

Registratie time-out

De time-out momenten worden bijgehouden in ESIS. Voor elke time-out wordt een nieuwe notitie gemaakt. Wanneer de leerkracht dit nodig vindt, worden ouders op de hoogte gesteld van de time-out van hun zoon of dochter. De aard en frequentie van time-outs zijn hierin richtinggevend.

Werkwijze time-out (per jaargroep verschillend)

Zie schema volgende pagina.

Zodra een leerling een time-out krijgt pakt hij een time-out formulier en een time-timer die op een aantal minuten, afhankelijk van het leerjaar, wordt gezet en gaat naar de betreffende plek. Op deze plek vult de leerling het leerling deel van het time-out formulier in en wacht tot de minuten op de timer zijn verstreken. Na het verstrijken van de tijd gaat de leerling terug naar de leerkracht en geeft het formulier. De leerkracht vult het leerkracht deel van het formulier in en bespreekt dit kort met de leerling. De leerkracht en leerling formulieren samen gewenst gedrag en spreken de verwachting uit dat dit gaat lukken. De leerling kan weer meedoen in de groep.

Wanneer een leerling niet voldoende herstelt (de leerkracht beoordeelt dit) en niet terug kan om weer mee te doen met de klas volgt een time-out bij de achterwacht. Bij een time-out bij de achterwacht die niet voldoende effectief is wordt per situatie door de verantwoordelijke achterwacht bekeken wat de beste handelwijze is. Te denken valt aan: tot rust komen, gesprekken, een gepaste consequentie of wat extra werk maken. De leerling blijft dan tot een nader af te spreken tijdstip bij de achterwacht en kan daarna terug naar de klas, mits de leerling weer tot rust is gekomen. Is dat niet zo, dan kan worden besloten dat het raadzaam is een leerling thuis een (langere) time-out te laten nemen. In dat geval vraagt de achterwacht ouders hun kind van school te komen ophalen.

Stap 1: Preventief

In de fase van norming wordt met de klas besproken welk gedrag we in de klas wel en niet willen zien. Eerst komt het 'mingedrag' (negatief of ongewenst) aan de orde, daarna het 'plusgedrag' (zo zit je in een positieve flow). Met de klas wordt gestemd welk gedrag we willen: plus of min. Door het mingedrag wordt een kruis gezet of er wordt een muur voor gebouwd. Met elkaar willen we het plusgedrag. Het mingedrag is vanaf nu een bewuste keuze. De werking van de time out wordt uitgelegd.

Stap 2:

Een kind vertoont mingedrag. De leerkracht geeft hierop een waarschuwing. Hij/zij benoemt: het mingedrag, de verwachting en duidelijk dat dit een waarschuwing is.

Stap 3:

Het kind gaat door met het mingedrag. Het kind krijgt een aparte plek in de klas. De leerkracht benoemt dat dit de laatste waarschuwing is.

Stap 4:

Het kind gaat door met het mingedrag. Dan volgt een time out van een aantal minuten (afhankelijk van het leerjaar) met een time out formulier en time timer op een vaste plek buiten de klas.

Stap 5:

De time out wordt nabesproken met de leerlingen naar aanleiding van het ingevulde formulier.

Stap 6:

Het formulier wordt ingeleverd bij IB, zodat deze in ESIS geregistreerd kan worden. Indien nodig informeert de leerkracht ouders van de time-out(s).

Stap 7:

Indien het nodig is dat een leerling voor de derde keer op dezelfde dag een time out krijgt, moet deze leerlingen worden opgehaald door iemand van IB of directie. De leerling moet dan daar een time out formulier invullen. Ouders worden dan telefonisch op de hoogte gebracht. Er kan besloten worden tot een time-out thuis.

Preventieniveau 3: Specifieke preventie

Op preventieniveau 3 worden interventies ingezet op groeps- of individueel niveau. Om deze interventies vorm te geven vindt er overleg plaats tussen leerkrachten, kwaliteitsondersteuners, het ondersteuningsteam en de specialisten die werkzaam zijn op De Fontein (gedragsspecialist, specialist begaafdheid, kindercoach en Video Interactiebegeleider).

Er wordt eenduidig en consequent gewerkt aan de gewenste situatie. Mogelijke interventies kunnen zijn:

- intensieve interventie Kanjertraining voor een klas
- klassikale inzet Ringaanpak onder begeleiding van specialist gedrag
- individuele of groepstrainingen intern en extern (SOVA, Faalangst, Weerbaarheid, etc.)
- check-in/check-out systemen
- beloningssystemen
- vervolgsignalering (Klimaatschaal, sociogram, SIDI-signalering, Sociale Veiligheidsvragenlijst Kanjertraining)
- kindgesprekken buiten de klas (door leerkracht, kwaliteitsondersteuner of directie)
- structureel overleg met ouders
- bespreken in MDO (multidisciplinair overleg)
- time-out
- individueel arrangement en bijbehorende ondersteuning en begeleiding

Preventieniveau 4: probleemaanpak

In een enkel geval leiden de interventies die op niveau 3 zijn ingezet niet tot het gewenste resultaat. In deze specifieke en uitzonderlijke gevallen moeten er maatregelen getroffen worden. Er worden dan kindspecifieke interventies ingezet, veelal met inmenging van externe deskundigen. Te denken valt aan:

- inzet School Maatschappelijk Werk
- externe orthopedagogische hulp
- therapie
- onderzoek
- ambulante begeleiding op school

Aanpak bij grensoverschrijdend gedrag

Om de veilige en prettige werk- en leeromgeving te kunnen waarborgen is het op alle preventieniveaus in een enkel geval noodzakelijk om in te grijpen. Het ingrijpen vindt plaats wanneer er sprake is van grensoverschrijdend gedrag. Onder grensoverschrijdend gedrag verstaan wij:

- een leerling die de leerkracht op grove wijze uitscheldt;
- een leerling die ernstige fysieke agressie uit jegens een leerkracht of medeleerling;
- een leerling die van school wegloopt en zichzelf hiermee in gevaar brengt

Dit ingrijpen gebeurt, in oplopende mate van ernst, in de vorm een time-out thuis, een schorsing en tot slot verwijdering. De werkwijze met betrekking de time-out thuis is hierboven reeds beschreven.

Schorsing

Als een kind ondanks alle inzet op preventieniveau 1 tot en met 3 grensoverschrijdend gedrag blijft vertonen, dan kan worden besloten tot schorsing

voor één dag. Deze beslissing wordt door de directie genomen. De ouders worden door het directielid voor een gesprek op school uitgenodigd. Daarnaast ontvangen de ouders schriftelijk een bevestiging van de schorsing met de motivering. Wanneer de leerling leerplichtig is, geeft de leerkracht ouders huiswerk mee dat de leerling tijdens de schorsing thuis zelfstandig kan maken.

Indien de schorsing niet het gewenste effect heeft en het kind nog steeds grensoverschrijdend gedrag vertoont, kan een kind opnieuw worden geschorst. De schorsing kan langer duren. De schorsing bedraagt maximaal vijf schooldagen. De ouders worden voor een vervolgesprek uitgenodigd en ontvangen een schriftelijke bevestiging van de schorsing en een motivering daarvan. Er vindt overleg plaats met de leerplichtambtenaar en het bevoegd gezag. De inspecteur van het onderwijs wordt geïnformeerd.

Indien ook deze schorsing geen effect heeft of als sprake is van een zodanig ernstige situatie, bijvoorbeeld dat een leerling die als gevolg van ernstige gedragsproblemen de gang van zaken op school zijn medeleerlingen of de leerkracht zeer ernstig in gevaar brengt, wordt een verwijderingsprocedure in werking gezet. Dit is een maatregel waartoe slechts in het uiterste geval, als alle andere maatregelen niet geholpen hebben, besloten zal worden. Dit wordt zo snel mogelijk gemeld aan de leerplichtambtenaar.

Ook herhaaldelijk ernstig wangedrag van de ouders jegens leerkrachten, medewerkers, directies of andere ouders en kinderen van de scholen binnen de stichting, kan een reden zijn om tot verwijdering van een leerling over te gaan.

Gedurende het overleg over de definitieve verwijdering wordt de leerling geschorst. De schorsing duurt dan net zo lang als de tijd die nodig is om te komen tot een beslissing over de eventuele verwijdering. De procedure tot verwijdering van een leerling is:

- Het bevoegd gezag hoort de betrokken groepsleerkracht en directie
- Het bevoegd gezag deelt de ouders aangetekend en gemotiveerd het voornemen tot verwijdering mee en nodigt hen uit om gehoord te worden over dit voornemen.
- Er is contact met de leerplichtambtenaar en de inspectie van onderwijs.
- De ouders worden gehoord en in de gelegenheid gesteld hun zienswijze kenbaar te maken. Van de maatregel en het gesprek met de ouders wordt een verslag opgemaakt.
- Indien het horen niet zodanig nieuwe gezichtspunten oplevert dat er reden is om op het voornemen tot verwijdering terug te komen, deelt het bevoegd gezag schriftelijk per aangetekende brief het besluit tot verwijdering aan de ouders mee. Ook worden de ouders in deze brief op de mogelijkheid gewezen om binnen 6 weken bezwaar aan te tekenen bij het bevoegd gezag. Dit bezwaar heeft geen schorsende werking ten aanzien van het besluit tot verwijdering.
- Het bevoegd gezag moet vervolgens gedurende acht weken zoeken naar een andere school. Deze contacten moeten schriftelijk vastgelegd zijn. Gedurende de tijd, die de leerling thuis zit, moet er worden zorggedragen voor huiswerk.
- Als ouders geen bezwaar aantekenen wordt het besluit na 6 weken definitief.
- Als ouders bezwaar aantekenen moeten ze worden gehoord. Binnen vier weken, na het ontvangen van het bezwaar, moet het bevoegd gezag de ouders gemotiveerd en per aangetekende brief op de hoogte brengen van het besluit. De ouders leggen zich bij dit besluit neer.

- Indien de ouders zich niet bij het besluit neerleggen kunnen ze het aanvechten via de burgerrechter.

Bronnen:

Delerck, J. en van Overveld, K. (2010). *De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het onderwijs*. Leuven: uitgeverij Acco

van Overveld, K. (2012). *Groepsplan gedrag. Planmatige werken aan passend onderwijs*. Huizen: uitgeverij Pica